

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A TVORBU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Roč. XXXVI

3/2002

Obsah

E. Reichrtová: Čo prináša veda a výskum pre "environmentálne zdravie"	117
V. Bencko a kol.: Primárny prevencie – ochrana zdravia včera, dnes a zíttra	120
S. Dluholucký: Životné prostredie a dieťa	124
K. Rimárová: Karcinogénne látky v životnom prostredí a potravinovom reťazci	129
J. Šabíková: Vnútročné prostredie budov a zdravie	133
A. Neupauerová, M. Bálintová: Prchavé organické látky vo vnútornom prostredí budov	136
E. Fabiánová: Požiadavky na zdravé životné prostredie	140
H. Hilbert: Environmentálne zdravie vo výchove a vzdelávaní	143
P. Eliáš: Zdravie ekosystémov: uplatnenie koncepcie zdravia v ekológii?	146
Z. Izakovičová: Regionálna agenda 21	150
Tribúna	
R. Malina: Mýty v ekológii, alebo ako Indiáni zničili prírodu	153
Kontakty	
I. Čiznár, T. Cook, R. Ungar, T. Trnovec: Medzinárodný ústav pre životné prostredie a zdravie vidieka	156
D. Tóth, J. Brindza: Biologická bezpečnosť	159

Environmentálne zdravie

Pojem *environmentálne zdravie* vznikol prekladom medzinárodne používaného termínu *environmental health*. Napriek tomu, že slovenský výklad tohto pojmu sa iba formuje, jeho náplň je veľmi bohatá a výsostne aktuálna, keďže obsahuje vzťah medzi faktormi životného prostredia a zdravím človeka, podobne, ako pracovné lekárstvo skúma vplyv faktorov pracovného prostredia na zdravie pri rôznych rizikových profesiách. Pojem *environmentálne zdravie* z biologického aspektu zvažuje človeka ako ohrozený živočíšny druh vo vzťahu k jeho narušeným ekologickým podmienkam.

V medicíne sa vzťah medzi životným prostredím a zdravotným stavom určitej ľudskej populácie vždy skúmal a skúma prostredníctvom tradičných odborov preventívnej medicíny – hygieny a epidemiológie, ktoré, na rozdiel od klinických odborov zameraných na liečbu patologických stavov, hľadajú vzťahy medzi rizikovými faktormi v prostredí a narušením zdravia s cieľom navrhnúť preventívne opatrenia na jeho ochranu. Nejde iba o zabezpečenie čistého ovzdušia, potravín a vody, ale aj optimálnych podmienok na bývanie, trávenie voľného času, cestovanie a pod.

Prebiehajúci 5. európsky rámcový program *Quality of Life and Management of Living and Resources*, pod ktorý patrí 4. prioritná tematická skupina projektov *Environment and Health* je dôkazom, že zabezpečenie kvality života človeka dostalo prioritu v biologických vedách. V súčasnosti je už pripravený 6. európsky rámcový program, ktorý obsahuje ďalšie prioritné tematické oblasti z hľadiska ochrany životného prostredia a zdravia – *Sustainable Development and Global Change* a *Food Safety and Health Risks*. Z týchto programov vidno, aká dôležitosť sa prikladá zabezpečeniu zdravého životného prostredia, v popredí čoho stojí v súčasnosti najmä zabezpečenie nezávadných potravín.

Súčasne s novými vedeckými poznatkami by sa mali rozvíjať aj edukačné programy na rôznych úrovniach. Z hľadiska individuálnej aktívnej ochrany zdravia by sa ekologická a environmentálna výchova mali považovať za nevyhnutnú súčasť všeobecného vzdelania každého jedinca.

Eva Reichrtová

Aktuality

- P. Eliáš: Medzinárodná spoločnosť pre zdravie ekosystémov 115
- Redakcia: Cena ministra životného životného prostredia 115
- Z. Lipský, P. Kovář: Regionální organizace IALE České republiky 161
- J. Brindza: Záchrana ohrozeného genofondu kultúrnych druhov rastlín na Slovensku (10 rokov riešenia programu) 162
- M. Círanová: Švédské environmentálne technológie 163
- J. Švajda: Projekt na záchranu tatranského kamzíka 166

Recenzie

- P. Chrastina: Nová kniha o Třeboňsku 167

Contents

- E. Reichrtová: Contribution of the Science and Research to "Environmental Health" 117
- V. Bencko et al.: The Primary Prevention – the Health Protection Yesterday, Today and Tomorrow 120
- S. Dluholucký: The Environment and a Child 124
- K. Rimárová: Carcinogens in Environment and in the Food Chain 129
- J. Šabíková: Indoor Environment and Health 133
- A. Neupauerová, M. Bálintová: Volatile Organic Compounds in the Indoor Environment 136
- E. Fabiánová: Demands for the Healthy Environment 140
- H. Hilbert: Environmental Health in the Schooling 143
- P. Eliáš: Ecosystem Health: Application of a Concept of Health in Ecology? 146
- Z. Izakovičová: Regional Agenda 21 150

Tribune

- R. Malina: Myths in Ecology or How Indians Had Destroyed Environment 153

Environmental health

In spite of the fact that the Slovak interpretation of this notion is only forming, its content is very rich and actual. It contains the relation among environmental factors and human health, similarly as occupational medicine investigates the influence of working environment on health in different hazardous professions. From a biological aspect the notion *environmental health* considers man as endangered species in relation to his affected ecological conditions. In medicine, the relation between environment and health of human population is investigated by traditional special branches of preventive medicine – hygiene and epidemiology. These, contrary to clinical branches, aim at the treatment of pathological states; they search relations among environmental risk factors and impairment of health with the aim to draft preventive measures for its protection. They consider not only supply of clean air, food and water, but also optimal conditions for dwelling, free time activities, travelling etc.

The ongoing 5th European Framework Programme *Quality of Life and Management of Living and Resources* including the 4th priority thematic group of projects *Environment and Health* are the evidence that quality of human life in biological sciences is put to the priority list. At present the 6th European Framework Programme is under preparation, which contains further priority topics from the viewpoint of protection of the environment and health – *Sustainable Development and Global Change and Food Safety and Health Risks*. These programmes provide the evidence of the importance of ensuring healthy environment, and first of all ensuring safe food.

Simultaneously with new scientific knowledge educational programmes on different levels have to be developed. From an aspect of individual active health protection the ecological and environmental education ought to be considered as an unavoidable part of basic education of each individual.

Eva Reichrtová

Contacts

- I. Čižnár, T. Cook, R. Ungar, T. Trnovec: International Institute for Rural and Environmental Health 156
- D. Tóth, J. Brindza: Biological Safety 159

News

- P. Eliáš: International Society for Environmental Health 115
- Ed.: The Minister of Environment's Award 115

- Z. Lipský, P. Kovář: Regional Organisation IALE Czech Republic . 161
- J. Brindza: Rescue of the Threatened Gene Pool of Cultural Plant Species in the Slovak Republic (10 Years of the Programme) .. 162
- M. Círanová: Swedish Environmental Technologies 163
- J. Švajda: Project on Chamois Protection 166

Review

- P. Chrastina: New Book on Třeboňsko Region 167